

Groblad (*Plantago major*)

Tusensköna (*Bellis perennis*)

Krypnarv (*Sagina procumbens*)

Reviderat april 2016

Groblad. Foto: Anne Mette Dahl Jensen

Lär känna dina vanliga ogräs

Några av de vanligaste ogräsarterna på golfbanan är maskrosor, groblad, tusensköna och krypnarv.

När man har identifierat dem och har kännedom om deras växtkrav, kan man vidta åtgärder och därmed minska användningen av kemiska bekämpningsmedel. Maskrosor är kanske den art som är vanligast och tas därför upp i ett eget IPM Faktablad. I detta faktablad tas biologi och bekämpning av groblad, tusensköna och krypnarv upp.

Sammendrag

- Förutom maskros är groblad och tusensköna några av de mest vanliga ogräsarterna i gräsytor och krypnarv är vanlig på de kortklippta golfgreenerna. De trivs med regelbunden klippning (Där det finns tillgång till mycket ljus), i kompakt jord och där det är hårt slitage.
- Aktuella åtgärder är exempelvis handplockning och avslagning. För dessa ogräsarter bör man dessutom praktisera skötsel- och gödslingsplaner som motverkar aktuella ogräsarter.
  - Groblad kan reduceras genom att använda borstar i anslutning till klippaggregaten.
  - Tusensköna kan reduceras genom att kalka jorden.
  - Krypnarv på greener, kan minskas genom att se över och minska bevattningen.
- Bekämpa ogräset i det utvecklingsstadium där man erhåller bästa bekämpningseffekt.
- Gör årligen en ogräskarta/kort över anläggningen, där de aktuella ogräsen markeras och var på anläggningen de är ett problem.

Groblad

Plantago major

Groblad

Vejbred

Piharatamo

Græðisúra

Greater Plantain/
Broadleaved Plantain

Foton: Anne Mette Dahl Jensen

Groblad är ett flerårigt, platsbundet ogräs med en rosett av blad och en bladlös stjälk med många frön. Bladnerverna är parallella och fortsätter ner i stälken och det är därför det är svårt att bekämpa den genom handplockning eller mekanisk bekämpning. Bladen ligger platt på marken, vilket gör det svårt att klippa av dem. Tillväxtpunkten sitter lågt och plantan kan komma tillbaka (växa vidare) även om den slås av vid marknivån eller strax under. Roten är mycket tät och mycket förgrenad.

Groblad blommar från juni till september och producerar klibbiga frön som kan gro under hela växtsäsongen, om rätt förutsättningar finns. Den sprids huvudsakligen via frön, varje

planta kan producera mängder av frön. På golfbanan och andra gräsplaner är groblad inte önskvärt bl. a för att det ger sämre fotfäste, konkurrerar bort gräset och ger sämre speklkvalitet.

Växtkrav

Groblad är mycket väl anpassad för många olika förhållanden. Den trivs bäst på fuktiga ytor, under ljusa förhållanden. Den tål slitage bra samt klarar sig bra på kompakterad jord.

Den växer ofta längs stigar och vägar, där det överlever medan andra växter inte tål slitaget. Groblad tycks även gynnas av mycket kalium i marken.

Bekämpning

Minska jordkompakteringen

Eftersom groblad kan klara kompakterad jord, så bör jorden kontrolleras där det växer mycket groblad. Är jorden kompakterad bör man ordna en skötselplan på hur man skall minska kompakteringen.

Borstar i anslutning till klipparens klippaggregat

Plantans sega blad ligger ofta tätt efter jorden, vilket gör att de är svåra att klippa. Vid klippning med borstar lyfts bladen, man får ett effektivare klippresultat och plantorna stressas och försvagas, så att de inte klarar att växa och spridas lika effektivt. Borstarna är också viktiga för att effektivt klippa bort fröstänglarna på plantorna och på så sätt minska fröspridningen.

Tusensköna

Bellis perennis

Tusenfryd

Tusindfryd

Kaunokainen

Fagurffill

Daisy

Foton: Anne Mette Dahl Jensen

Tusensköna är en flerårig planta med rosetliknande växtsätt, skedformade blad och korta ovanjordiska utlöpare, som gör att den kan sprida sig effektivt på klippta gräsytor. I bladrosetterna bildas 5-15 cm höga bladlösa stjälkar med vita till rödaktiga blommor. Tusensköna blommar från mars till oktober och blomning kan ske, trots låg klipphöjd. Plantorna producerar mycket frön, som kan gro mellan april och september. Den sprider sig också effektivt via nya skott på sina korta utlöpare. Tusensköna trivs bäst på de delar av golfbanan med låg klipphöjd, speciellt på fairway. Den anses vara en rudural art, dvs att den effektivt kan kolonisera nya områden från frön.

Växtkrav

Tusensköna trivs bäst på ljusa, fuktiga områden, där jorden är näringsrik och gärna med inslag av lera.

Den trivs speciellt bra vid sura förhållanden, dvs lågt pH värde. Den har under senaste åren ökat i förekomst på klippta gräsytor i södra Skandinavien. Det verkar som om tusenskönan blir mer konkurrenskraftig i förhållande till gräs, på grund av den generellt ökande temperaturen.

Bekämpning

Kalka jorden

Eftersom tusensköna trivs i sur jord, kan man med fördel kalka jorden där det finns många plantor. Observera att kalkningen naturligtvis skall anpassas så att det gynnar det gräs man har. Rödsvingel trivs exempelvis också bra, vid sur jord (ett lägre pH-värde).

Handplockning

Kan fungera innan utbredningen blivit för stor och innan stora kolonier bildats.

Torva av

Vid verkligt stora ansamlingar av ogräs på ett mindre, koncentrerat område, kan man torva av ytan och så nytt gräs eller lägg färdig torv.

Krypnarv

Sagina procumbens

Tunarve

Almindelig firling

Rentohaarikko

Skammkrækil

Procumbent Pearlwort

Foton: Manfred Morgner och Peter Edman

Krypnarv är en liten, låg, vintertålig flerårig planta. Den har en klar ljusgrön färg som är lika både sommar som vinter. Stjälkarna är smala, ofta krypande jordstammar och blir normalt ett par cm höga. Bladen är spetsiga och trådformade. Den blommar mycket diskret med vit-gröna kronblad från maj till september och kan producera frön (relativt få) även vid mycket låg klipp-höjd. Den kan vara svårt att identifiera och kan förväxlas med mossa eller vitgröe. Men tittar man noga (förstoringsglas eller lupp) ser man att bladen har en vaxartad yta, är rödaktiga och är förhållandevis kraftiga.

Fleråriga skott utvecklar krypande sidokott som är rotsläende i ledknutarna (noderna). Plantans blad är vaxartade och de kommer ofta smygande i små isolerade grupper, som sedan ökar i storlek och koloniserar stora ytor. Tillsammans med vitgröe och mossa är den en av våra vanligaste ogräs på greener.

Växtkrav

Krypnarv förekommer ofta på kalkfattiga jordar, och den kan räknas som en indikatorväxt för ojämn fukt och låga nivåer av växtnäring. Fröna gror lätt under fuktiga perioder. Plantan kan överleva vid mycket låga temperaturer och tål överraskande hårt slitage.

Bekämpning

”Handplockning”

Manuell borttagning av plantor på greener är mycket effektivt. Det måste dock göras innan den har fått stor utbredning och kolonierna är små. Ta bort hela krypnarvkolonin med ”hålborret” och ersätt med en hålplugg med gräs.

Gödningsmedel

Erfarenheten visar att plantan försvagas av ammonium sulfat och järnvitriol.

Uttorkning

Plantan har ett mycket ytligt rotsystem, vilket gör att den inte tål torka så bra. Uttorkning kan därför vara en bra metod för att försöka stressa och försvaga plantan. Det gäller att balansera ”uttorkningen” så inte gräset tar för stor skada och försvagas. Gör eventuell en skötselplan för reduktion av filt (thatch) och för att få jämnare, torrare greenytor.

Groblad (*Plantago major*)

Tusensköna (*Bellis perennis*)

Krypnarv (*Sagina procumbens*)

Reviderat april 2016

Krypnarv. Foto: Jouko Lehmuskallio/NatureGate

CHECKLISTA - för att generellt minska ogräsproblemen i gräsytor

- En stark gräsplanta gör det svårt för ogräs att etablera sig. Det är därför viktigt att ge gräset så goda växtbetingelser som möjligt, så det klarar att konkurrera med ogräset.
- Minimera områden med bar jord, där ogräs får chansen att etablera sig.
- Försök att undvika slitage och kompaktering. Flera av våra mest vanliga ogräsarter trivs på kompakterad jord och där gräset utsätts för slitage.
- En sista utväg kan vara att använda kemiska växtskyddsmedel. Välj det effektivaste och minst miljöbelastande medlet och använd bästa möjliga teknik. (se IPM Faktablad om sprutteknik)

Nordiske greenkeepers (IPM-ambassadörer) som har kvalitetsäkrat denna texten och som kan hjälpa till med goda råd om bekämpning av groblad, tusensköna och krypnarv

Jesper Kristensen

Værløse GK, Danmark
greenkeeper@vaerloese-golfklub.dk
Tel. +45 28987640

Christoffer Jönsson

Oslo GK, Norge
christoffer@oslogk.no
Tlf: +47 47363586

Håkan Rasmusson

Värpinge GK, Sverige
hakan@varpingegolfbana.se
Tlf. +46 70 518 91 30

Författare

Anne Mette Dahl Jensen

Københavns Universitet
amdj@life.ku.dk

Peter Edman

Svenska Golförbundet
peter.edman@golf.se

Form: Karin Schmidt

Lästips

A. Lundqvist och H. Fogelfors, Ogräsreglering på åkermark, (Sveriges Lantbruks universitet) Uppsala 2004
Pesticidfri pleje af fodboldbaner og golfbaner, Skov & Landskab og Miljøstyrelsen

NIBIOs plantevernleksikon:
http://horizon.documentation.ird.fr/exl-doc/pleins_textes/divers15-12/010029091.pdf